

EŞBER

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

Genel Bakış

Kuşaklar geçtikçe belirli dönemlerde toplumlar; siyasi, iktisadi ve diğer alanlarda şiddetli buhranlar, çatışmalar ve değişimlere gebe kalır. Böylesi dönemlerde sanat yapmak amacıyla geliştirilmiş yazınsal türler, okuyucuyu sanatsal ve düşünsel anlamda çabalamaya yöneltmekten ziyade yazar, toplumsal anlamda var olan çatışmalar ve değişimler üzerine olan düşüncelerini ve savlarını iletmeye hatta kabul ettirmeye gayret eder. Fransa'da Klasisizm'in en önemli öncülerinden biri olarak kabul edilen Corneille'in Horace adlı eserinin, yapısal anlamda eser üzerindeki etkisi oldukça belirgindir. Aynı zamanda kimi araştırmacılara göre Tarhan, Racine'in Alexandre Le Grand adlı eserinden de kurgusal ve retorik açıdan oldukça etkilenmiştir. Esin kaynaklarını tarihten alan yapıt düzleminde yazar, birçok konu üzerindeki düşüncelerini ve savlarını alegorik bir biçimle yerleştirir. Eser boyunca karşımıza anlatı kişilerinin uzun manzum tiratları çıkar. Aruz vezniyle kaleme alınmış eser, dilin ağıdalığı ve kafiyelerdeki zorlamalar nedeniyle okunması oldukça zordur. Tarihsel vakaları alegorik bir düzlemde kurgulayarak dönemine ışık tutma çabası, yazarda hayli sık görünen bir durumdur. Eser ilk olarak dört fasıl olarak kurgulansa da yazar daha sonra bu eserine ek olarak beş fasıl daha eklemiştir.

Kişiler

Eşber Vatanını ve halkını her şeyin üzerinde tutan karakter, Pencap'ın hükümdarıdır. Eserin adını alan anlatı kişinin, esarete ve zorbalığa asla tahammülü yoktur. Mücadele edeceği düşmanın ordularından sayıca çok daha az bir silahlı güce sahip olsa da düşmanından daha cesurdur. Vatani görevleri ve sorumluluk bilinci bütün benliğini kuşatmış olan karakter, vatana ihanet edeceğini dolaylı yoldan da olsa dile getiren kız kardeşini feda eder ve hatta düşmanına korku salmak ve mesaj vermek için cesedini kalenin kapısına astırır. İnançları ve ülküleri için yaşayan bir insandır. Yaşamaktan da öte bunlar için bir an bile ölmekten çekinmez. Yazarın vermek istediği iletilerin en önemli taşıyıcısıdır.

İskender Tarihte gerçek anlamda var olmuş efsanevi Makedon komutan Büyük İskender, alegorik öğelerle donatılarak yazarın eserinde önemli bir yer almıştır. Odaklayımın en yoğun olduğu hatta bütün anlatının etrafında döndüğü karakterdir. Eserdeki ana anlatının temel kahramanıdır. Mücadeleci ve hırslı bir yapıya sahip olduğu gibi aynı zamanda duygusaldır. Yazar kurgusunu genelde, uç ve zıt dengelerin mücadelesi üzerinde oluşturur. Burada da gücün tek ve yegane sahibi İskender'dir. Silahlı güçleriyle, dünyanın öbür ucuna kadar gelmiş ve en büyük cihangir ünvanını almıştır. Fakat bütün zaferlerinin yanında sevdiği her şeyi ve herkesi kaybetmiştir. Büyük komutan, idealleri ve aşkı arasında bir çatışma yaşar. Tercihini ideallerinden yana yapar lakin bunun bedeli onun için epeyce ağır olur.

Sumru Eşber'in kız kardeşi olan karakter, aynı zamanda İskender'in sevgilisi ve nişanlısıdır. Sumru, hayli idealist duygularla hareket eden İskender'in insani zaaflarının ortaya çıkması ve Eşber'in ise inançları ve ülkülerinin sınanması açısından oldukça önemlidir. Sevdiği adama kavuşabilmek için ağabeyinin karşısına çıkar ve onu savaşmama konusunda ikna etmeye çalışır. Bütün dürüstlüğüyle düşüncelerini söyler. Ancak Eşber, kız kardeşinin onurunu çiğnetip, vatanını ve halkını satmasını sindiremez. Sumru, kardeşinin asla kazanamayacağı bir savaşa engel olmak, hayatlarını kurtarmak istemiştir. Ziyadesiyle "akıllıca" bir davranış sergilemiş gibi görünse de aslında amacı İskender'le beraber olmaktır. Sumru, iki büyük savaşçının ilerledikleri yolda nasıl insanlara dönüştüklerinin sınanması ve sorgulanması açısından önemli bir rol üstlenir.

Rukzan Pers İmparatorluğu'nu ele geçirip Dara'yı öldürdükten sonra İskender, Rukzan'la nişanlanır. Sevdiklerine hiç acıma göstermemiş olan İskender'e aşıktır. Eserdeki aşk trajedisinin üçüncü ayağını oluşturur. Sumru, ne kadar mantıklı bir karakter ise Rukzan da o kadar duygusaldır.

Okuru bazı olayların derinliğine çekmek için geçmişle ilgili bilgiler, monolog biçiminde Rukzan tarafından okura aktarılır.

Aristo İskender'in akıl hocası, tarihsel açıdan gerçek olan karakter, İskender'i teşvik eder ve eşgüdümder. Şahsi duygular ve zaafı için, tarihsel ve toplumsal anlamda gerçekleşmesi gereken büyük işlerin yarım kalmasından hoşlanmaz. Eser boyunca yaptığı, tirat biçimdeki bilgece nutuklarıyla görünür.

Öykü

Savaş hazırlık İnsanlık tarihinin en önemli isimlerinden biri olan büyük Makedonya fatihi İskender, dünyanın birçok coğrafyasına seferler yapmış, bu seferlerin hepsinden galip çıkmış ve doğuyla batıyı bir araya getirip tek bir imparatorluk kurmak idealiyle yola koyulmuştur. Doğuya doğru yaptığı kanlı sefer yolculuğunda Pers kralı Dara'nın ordularını bozguna uğratarak Hindistan'ın fethi için yola koyulur. Kendi ülkesinden epeyce uzak bir belde olan Pencap'ı ele geçirme tasarılarını yapan İskender'e karşı Keşmir'in hükümdarı Eşber de savunma hazırlıklarına başlar. İki büyük hükümdar kendi idealleri uğruna büyük bir mücadeleye girişip gene büyük fedakarlıklar yapacaklardır. Perslerle iyi ilişkiler geliştirmek ve halkları kaynaştırmak adına Dara'nın kızı Rukzan'la nişanlaşmıştır. Fakat İskender Keşmir'de tanıdığı Eşber'in kız kardeşi Sumru'ya aşık olur. Bu, iki kadın karakter arasında bir rekabete neden olur. Sevdiği kadının yaşadığı toprakları istila etmek düşüncesi İskender'i şüpheye düşürür. Lakin Aristo'nun fethin gerekliliği konusunda yaptığı telkinler sonucunda Keşmir'in ele geçirilmesi konusunda ikna olur. Aristo, yapılması gerekenin kuru bir savaştan ibaret değil, bu savaşın büyük amaçlara hizmet etmesi, boşuna olmaması konusunda da onu uyur.

Savaşmak neden? Keşmir saltanatını ve Sumru'yu yakından tanıyan ve İskender'le seviştiğini bilen Rukzan, bu seferin yapılmaması için İskender'e yalvarır. Ancak kesin olarak kararını vermiş olan İskender, bir hayli hiddetlenerek amaçları uğruna sevdiği kadını, Rukzan'ı atıyla ezer ve Rukzan acılar içinde hayatını kaybeder. İskender'in yola çıktığı haberini alan Eşber, savunma hazırlığına başlar. İskender'i savaşmamaya ikna edemedikten sonra Sumru, Eşber'in mücadele etmeden teslim olmayacağını bildiği için Pencap'a dönerek ağabeyini savaşmama konusunda ikna etmeye çalışır. Sumru, İskender'in verdiği kanlı mücadelelerin boş ve anlamsız olduğunu, bundan vazgeçmesi gerektiğini ve insan hayatının önemini de dillendirir. Sumru, İskender'e aşık olduğunu hatta onunla nişanlandığını, savaş durumunda vatani ve ailesi yerine İskender'in yanında olacağını söyler. Sumru, sevdiği adam, ağabeyi ve vatani arasında içsel bir çatışma yaşar. Zira bu savaş Eşber'in ve adamlarının asla galip çıkamayacağı bir mücadele olacaktır. Bundan dolayı insan hayatının, onur ve gurur gibi kavramlardan daha önemli olduğunu dile getirir. Eşber ise galip sayılır bu yolda mağlup diyerek kesin kararını verir. Vatanın ve onurun her şeyin üzerinde olduğunu ve hiçbir zalime boyun eğilmemesi gerektiğini aksi takdirde zulmün artacağını savunur. Kız kardeşinin söylediği sözleri, vatana ve ailesine ihanetinden dolayı çılgına dönen Eşber, Sumru'yu hançerleyerek öldürür ve cesedi kalenin kapasına astırır.

Yüzleşme Pencap kalesinin surlarına dayanan İskender, Sumru'ya bir an evvel kavuşma sabırsızlığıyla, kaleye hücum edilmesi emrini verir. Doğu ve batının halkları birbirleriyle amansız bir savaşa tutuşur. Eşber ve adamları destansı bir mücadele vermelerine rağmen kaçınılmaz son vuku bulur. Pencap, Makedon güçleri tarafından ele geçirilir. Eşberse İskender'in silahlı güçlerine esir düşer. Sumru'ya yapmış olduğu acımasız muameleden dolayı Eşber'e en ağır cezayı vermeye niyetlenmiş olan İskender, bir yandan da halkı ve memleketi için her türlü cefaya göğüs germiş ve böylesine kötü bir sonu göze almış bu kahramanı takdir eder. İskender adamlarına Eşber'in zincirlerinin çözülmesi emrini verir. Bu gerçekleşikten sonra Eşber'in önüne kılıcı atılır. Kaçınılmaz olan son gerçekleşir, her şeyini kaybetmiş olan ve mağlubiyetin getirmiş olduğu onur kırıklığıyla yaşayamayacak olan Eşber, yerdeki kılıcı alarak kendi hayatına son verir. Eser sonundaki gerçekleşen İskender ile Eşber arasındaki diyalog, verilmek istenen iletinin en önemli yeridir. Mağlup olacağını bile bile kendisiyle neden savaştığını soran İskender'e Eşber, namusunu ve onuru koruduğunu, her türlü zalimliğe ve despotluğa karşı olduğunu, verilen mücadelenin eşit koşullarda olmadığını ve gerçek kazanın halkı olduğunu ilan eder. Savaş meydanında sevdiklerinin ve birçok masum insanın yakılışını seyreden İskender, yapılan ve olan biten olayları sorgular. Akıl hocası Aristo ise yapılması gerekenin yapıldığı konusunda son cümleyi söyler ve oyun sonlanır.

Tema

Savaş ve Barış Namuslu ve mert bireylerden oluşan toplumların yöneticilerinin, güç istenci sebebiyle halkların ve liderlerin içine düşmüş olduğu trajik durumlar okura yansıtılır. Vatanını savunmak adına cihangirane bir bilinçle hareket eden halkla, güç ve macera adına başka toplumları istila eden ve sömüren halkın destansı mücadelesidir. Gücü elinde bulunduran insanların tarihe adını yazdırmak uğruna akla ve insanlığa ters düşen olayların ve olguların sorgulanmasıdır.

Kişi İncelemesi

İskender (Muzaffer)

Karakter Tarihte gerçek anlamda var olmuş efsanevi Makedon komutan Büyük İskender, alegorik öğelerle donatılarak yazarın eserinde önemli bir yer almıştır. Odaklayımın en yoğun olduğu hatta bütün anlatının etrafında döndüğü karakterdir. Eserdeki ana anlatının temel kahramanıdır. Mücadeleci ve hırslı bir yapıya sahip olduğu gibi aynı zamanda duygusaldır. Yazar kurgusunu genelde, uç ve zıt dengelerin mücadelesi üzerinde oluşturur. Burada da gücün tek ve yegane sahibi İskender'dir. Silahlı güçleriyle, dünyanın öbür ucuna kadar gelmiş ve en büyük cihangir ünvanını almıştır. Fakat bütün zaferlerinin yanında sevdiği her şeyi ve herkesi kaybetmiştir. Büyük komutan, idealleri ve aşkı arasında bir çatışma yaşar. Tercihini ideallerinden yana yapar lakin bunun bedeli onun için epeyce ağır olur.

Aktiviteler Oldukça geniş bir coğrafyayı gerçekleştirdiği fetihlerle idaresi altına alan İskender, Pers kralı Dara'yı da mağlup ederek Hindistan'a doğru yönelir. Dara'nın kızı Rukzan'la, iki kavmi kaynaştırmak için ve onu sevdiği için nişanlanır. Fakat daha sonra Pencap'ın hükümdarı olan Eşber'in kız kardeşi Sumru'yla bir aşk yaşamaya başlar. Rukzan'ı duygusallığı için Sumru'yu ise mantıklı bulduğu için sever. Bu durum karşısında iki kadın arasında rekabet başlar fakat İskender mantıklı olan Sumru'yu Rukzan'a tercih eder. İskender Pencap'ı ele geçirme niyetindedir fakat iki kadın onu bundan vazgeçirmeye çalışır. Aristo'nun telkinleriyle Pencap'ın feth edilmesine karar verir. Yola çıkarken kendisini engellemeye çalışan Rukzan'ı atıyla ezerek öldürür. Tutkuları uğruna sevdiği kadını feda eder. Kız kardeşinin İskender'le bir aşk yaşadığını öğrenen Eşber, kız kardeşini hançerleyerek öldürür ve cesedini kalenin girişine asar. Doğunun ve batının güçleri savaş meydanında yüzleşirler ve Makedon kralı bu mücadelede muzaffer olur. Fakat ülküleri uğruna sevdiği insanları feda etmiştir ve savaşın kendisine ne kazandırdığını sorgulamaya başlamıştır.

Kişiler Haylice geniş bir kişi kadrosu sahip olan eserde İskender, genel olarak yöneticilerle iletişim halindedir ve aynı zamanda sevdiği kadınlarla da derin diyaloglara girer. Akıl hocası olan Aristo'yla eserde yansıtılmak istenen izlekler üzerine uzun tiradımsı diyaloglara girerler. Heyecanın ve tutkunun yoğun olduğu bazı yerlerde de stikomitik diyaloglar ve monologlarla da karşılaşırız.

ÖRNEK ANILAR

İdealist Dünyadaki bütün toplumları kaynaştırmak ve tek bir çatı altında toplamak hedefiyle yola çıkan karakter, bir çok coğrafyayı yönetimi altına almış ve kutsal bir görevin elçisi rolüne soyunmuştur: "Nefsimce benim değil bu davam; Maksud hep ittihad-ı akvam; Emlakime olsa mülkü merbut Elbette olur idare mazbut".

Lider Ulvi güçlerle ve yetkilerle donatıldığına inanan öncü kişilik, dünyayı yönetebileceğini ve kuracağı tek bir devlet altında bütün kavimleri birleştirebileceğini düşünür: "Fikrimce benim, ne lazım ihfa!.. Bir padişah elverir cihane".

Acımasız Yapılan her savaş belki belirli bir süre barışı sağlasa da aslında hepsi boşunadır. İnsan birçok farklı unsurdan kendi özneliğiyle sentezlenerek bir bilinç oluşturur. Toplumsal ekinler de bundan nasibini alır. Savaşın gerekirse, kutsal emeller uğruna yapılması gerektiği tezi İskender'in akıl hocası olan Aristo tarafından sürekli dillendirilir. Fakat şahsi menfaatler genel olarak toplumsal menfaatlerden baskın gelir: "Bir nam alacak o sah-ı zalim; Dünyaları kaplıyor mezalim. Almaz bunu havsalam, hayalim: İnsanda nedir bu cehl-i muzlim?".

Savaşçı Elde ettiği güç ve hüküm sürdüğü coğrafya ne kadar engin olsa da, Büyük İskender bununla yetinmez. O, sadece yeryüzünü değil, bütün varlığa hüküm sürmek niyetindedir ve bunun için savaşmaya hazırdır: "Olsaydı tabiatımda kudret, Verseydi o iktidarı fitrat, Ben alemleri hep alıp giderdim, Hurşidi de feth ü zaptederdim! Taşlık, kayalık, define, maden, Toprak veremem memalikimden".

Mutsuz Feth ettiği coğrafyalarla ve elde ettiği güçle gerçek mutluluğu bulacağını düşünen İskender, son fethinin sonunda her şeyini kaybeden bir muzaffer olarak yaptıklarını sorgular. İç huzurunu bulamamış karakter o coğrafyadan bu coğrafyaya kan ve demirle savrulmuştur: “– Peridas: Batlamyus’a sor... – İskender: Müverrih-i ser!.. – Batlamyus: Mûcib ne hakarete apansız?.. Tarihi yazan benim, yapan siz!.. – İskender: Efkarımı sen de etme tehyc!.. Ristu, bu nedir?.. – Aristo: Zafer yahut hiç!”.

Eşber (Vatansever)

Karakter Vatanını ve halkını her şeyin üzerinde tutan karakter, Pencap’ın hükümdarıdır. Eserin adını alan anlatı kişinin, esarete ve zorbalığa asla tahammülü yoktur. Mücadele edeceği düşmanın ordularından sayıca çok daha az bir silahlı güce sahip olsa da düşmanından daha cesurdur. Vatani görevleri ve sorumluluk bilinci bütün benliğini kuşatmış olan karakter, vatana ihanet edeceğini dolaylı yoldan da olsa dile getiren kız kardeşini feda eder ve hatta düşmanına korku salmak ve mesaj vermek için cesedini kalenin kapısına astırır. İnançları ve ülküleri için yaşayan bir insandır. Yaşamaktan da öte bunlar için bir an bile ölmekten çekinmez. Yazarın vermek istediği iletilerin en önemli taşıyıcısıdır.

Aktiviteler Ülküleri ve hassasiyetleri bakımından aslında, İskender ve Eşber birbirlerine oldukça benzerdir. Biri cesaretini kanıtlamak için savaşır diğeri ise vatanperverliğini göstermeye gayret eder. Düşmanın sınırlarına kadar dayanması sonucunda Eşber, adamlarını vatan savunmasına hazırlar. Düşmanıyla aşk yaşayan kız kardeşi onu bu savaştan vazgeçirmeye çalışır. Hatta İskender’den yana tavır alır. Zira düşman ordusunun gücü yanında Eşber’in silahlı güçleri oldukça yetersizdir. Kız kardeşinin haince düşünceleri ve söylemleri karşısında onu hançerleyerek öldürür ve düşmanına gözdağı vermek için kalenin kapısına cesedini astırır. İnançları ve ülküleri uğruna kız kardeşini feda eden Eşber savaş meydanında sınanır. Çetin bir mücadelenin sonucunda savaş kaybedilir ve esir düşer. O, mağlup olacağını bilerek bu yola çıkmıştır.

Kişiler Vatan sevgisi hakkında uzun nutuklarıyla karşımıza çıkan Eşber, verilmek istenen iletilerin en önemli taşıyıcılarından biridir. Kız kardeşi ve İskender’le girdiği diyaloglarda davasının haklılığı konusunda oldukça emin ve bilgece söylemlerde bulunur.

ÖRNEK ANILAR

Vatansever Ona göre, vatani çıkarlar ve beklentiler bütün şahsi zaafardan ve çıkarlardan üstündür. Kız kardeşiyle kendisine insan hayatının ve yaşamının öneminden savaşın gereksizliğinden bahseder. Eşber ise zulme karşı boyun eğmenin onursuzluk olduğunu aksi takdirde zulmün artacağını dile getirir: “Ya hasm ile çiğnenirken etraf, Bir can yoluna edip de israf, Namusumuzu ederse itlaf, Sayan-ı sena görür mü ahlaf? Hazır duruyor hücuma merdan, Gelsün gelecekte işte meydan, Harbetmeden ilticayı lakin, Merdan göremez, mecaz u mümkün”.

Mantıklı İskender, oldukça büyük ülküler ışığında yola çıkmış olsa da, düşünsel olarak önemli tutarsızlıklar gösterir. Toplumlari tek bir devlet altında toplayıp tek bir kavim haline getirme amacı gütsede elinde bulundurduğu güç onu delirtmiştir. Bunu görebilen Eşber ise asla teslim olmamaya niyetlidir: “Biz geçmez isek mukavemetten, Onlar usanır muhasemetten, Herkes oluyor gulam-ı zulmü, Ondan çoğalır zalam-ı zulmü”.

Onurlu Kazanmasının mümkün olmadığı bir savaşa, onuru ve şerefi için giren Eşber, savaş sonunda esir alınır. Onun kahramanlığını gören İskender, yaşadığı bu mağlubiyetin bunca cefaya değip değmediğini sorar. Eşber’in yanıtı oldukça cihangiranedir: “Galip sayılır bu yolda mağlup! Mevc urmada rayetim cebelde, Urdukça benim demek bu belde”.

Mert Sumru, erkek kardeşinin ülküleri ve inançları uğruna halkı tehlikeye atmaması gerektiğini söyler. Eşber ise halkının bu mücadeleye hazır olduğunu, onlar olmasa bile kendisinin sonuna kadar mücadele edeceğini dillendirir: “Onlar dahi etmeseydi rağbet, Ben bir başıma giderdim elbet!..”

Fedakar Halkının en çok ihtiyacı olduğu dönemde onları yalnız bırakmaya niyetli olmayan Eşber’i Sumru savaşmamaya ikna etmeye çalışır. Ama Sumru’nun aldığı cevap oldukça açıktır: “Her hangi gün etsem istiane, Millet bana eyliyor iane. Şimdi o talep ederse bir dad, Layık mı ki etmeyeyim ben imdad?”.

Sumru (Mantıklı)

Karakter Eşber'in kız kardeşi olan karakter, aynı zamanda İskender'in sevgilisi ve nişanlısıdır. Sumru, hayli idealist duygularla hareket eden İskender'in insani zaaflarının ortaya çıkması ve Eşber'in ise inançları ve ülkülerinin sınanması açısından oldukça önemlidir. Sevdiği adama kavuşabilmek için ağabeyinin karşısına çıkar ve onu savaşmama konusunda ikna etmeye çalışır. Bütün dürüstlüğüyle düşüncelerini söyler. Ancak Eşber, kız kardeşinin onurunu çiğnetip, vatanını ve halkını satmasını sindiremez. Sumru, kardeşinin asla kazanamayacağı bir savaşa engel olmak, hayatlarını kurtarmak istemiştir. Ziyadesiyle "akıllıca" bir davranış sergilemiş gibi görünse de aslında amacı İskender'le beraber olmaktır. Sumru, iki büyük savaşçının ilerledikleri yolda nasıl insanlara dönüştüklerinin sınanması ve sorgulanması açısından önemli bir rol üstlenir.

Aktiviteler Anlatının en önemli çatışmaları Eşber ile Sumru ve İskender ile Sumru arasında gerçekleşir. Savaşı durdurmak niyetiyle ilk önce sevdiği İskender ile görüşür fakat olumlu sonuç alamaz. Daha sonra ise daha iyi tanıdığı ağabeyi ile konuşarak onu ikna etmeye çalışır. İnsan hayatının, geriye kalan diğer şeylerden üstün olduğunu dillendirerek ağabeyini en hassas noktasından vurur. Bu hatasının bedelini canıyla öder. Keza İskender de ülkülerini, sevdiği kadına tercih etmiştir. Bir uzlaşma yolu bulmak ve iki karşıt gücü bir araya getirme düşüncesi aslında oldukça mantıklıdır. Rukzan'la girdiği mücadele de hikayenin başka bir alt metnini oluşturur. Zira Rukzan da aynı uğurda ölmüştür.

Kişiler Heyecanın ve aksiyonun yoğun olduğu bölümlerdeki diyaloglar oldukça uzundur. Sumru, söylemleri ve tutumuyla, barışın ve mantığın temsilcisi gibidir. Eşber, İskender ve Rukzan'la girdiği diyaloglar oldukça önemlidir.

ÖRNEK ANILAR

Adil Tıpkı Aristo gibi, Sumru da İskender'i yaptığı fetihlerin, halka refah ve esenlik getirmesi gerektiği konusunda ikna etmeye çalışır. Daha iyi bir yaşam sunmak uğruna yapılmamış her mücadelenin boşu boşuna kan dökmekten ibaret olduğunu söyler: "Masudun olunca şanlı bir nam, Layık mı kırıldı bunca asnam? Layık mı harab olup maabid, Mabuduna hasret oldu abid. Layık mı cevahir-i Biraħma, Emrinle senin edildi yağma Mucib ne, sürüp Birehmenanı, Seddetmede aleme cinanı Bir harb açarak, gelip bu kışta Mucin ne memalığı yakışta?".

Vefasız İki tarafın savaşmaması konusunda ilk olarak İskender'le görüşen Sumru, olumlu bir sonuç alamayınca ağabeyine yönelir. Ağabeyini ikna etmek için, savaşmanın boş bir fedakarlık olacağını ve bir hiç için öleceğini söyler: "Olsan da vatan için fedakar, Evladı o namı eyler inkar. Pek hoştur o halka yaver olmak; Zira biliriz ki hepsi ahmak".

Mantıklı Halkının içine düşmüş olduğu durumu göz önüne alarak, gerçekleşecek bir savaşın kavminin zararına olacağını öngören Sumru, savaşmanın daha hayırlı olacağını düşünür. Savaşılırsa herkesin hayatını kaybedip yok olunacağını, savaşılmazsa başka bir ulusun tahakkümü altına girilse de halkın yaşayacağını söyler: "Almış ne olur bu mülkü düşmen? Bir başka taraf olurdu me'men. Millet nola düşse ıstıraba, Olmuş ne çıkar vatan harabe? Lazım mı bize vatanla millet? Biz var olalım: Yeter bu devlet!".

Aşık İskender'e olan aşkını ağdalı cümleler ve benzetmelerle dile getirir: "Nazır duruyordu cümle eşya; Olmuştu bana rakib dünya, İskender idi ne lazım itnab!".

Sitemkar İskender'i savaşma niyetinden vazgeçirmek için ona ziyadesiyle dil döken Sumru, barışçıl bir yol arar. İskender'in kendisiyle evlenerek iki kavmin birleşebileceğini böylece savaşmanın gereksiz olduğunu dile getirir. Bunu yaparken biraz yalvarır gibidir: "Gel kardaşımı bana bağışla.", "Olsan ne var, Eşber'e enişte?".